

Чалик, Н.В. Проблема закріплення та реалізації екологічних прав громадян [Текст] / Н.В. Чалик // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти: зб. тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2009. – С. 276-278.

*Н.В. Чалик – студентка III курсу гуманітарного факультету СумДУ;
науковий керівник – викладач кафедри права СумДУ Л.Ю. Сайко*

ПРОБЛЕМА ЗАКРІПЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

В умовах подолання наслідків існування тоталітарної держави, перспективи створення в Україні правової і громадянського суспільства важливого наукового та практичного значення набула проблема прав людини і громадянина, їх законодавче закріплення, охорона та умови здійснення. Серед визначених Конституцією України політичних, економічних, соціальних, культурних прав людини екологічні права посідають особливе місце, і це природно, оскільки урбанізація суспільного розвитку призводить до погіршення екологічної ситуації як в світі так і Україні зокрема [1, с. 28].

Проте, якщо в законодавстві багатьох зарубіжних країн екологічні права людини і громадянина були закріплені ще в 70-х роках ХХ ст., то для громадян України вони досі залишаються відносно новим різновидом конституційних прав і свобод.

Екологічна функція держави в умовах сьогодення має неперевершене значення, оскільки від неї залежать здоров'я і життя людини. Настав час значно посилити авторитарний характер екологічної функції Української держави. Тому актуальним залишається завдання активізації діяльності у зазначеному напрямку органів державної влади.

Хоча в Україні існує конституційне регулювання екологічних прав і свобод людини та громадянина, проте воно не досконале, а низку важливих питань не врегульовано взагалі. Практика застосування відповідних норм фактично тільки починає формуватися [2, с. 5].

Необхідно підвищити рівень ефективності конституційних екологічних прав шляхом орієнтації їх на реалізацію основної мети – безпосередньої охорони людини, її права на життя та здоров'я в цілому. Слід також розробити і прийняти ряд важливих правових актів – про екологічну інформацію, екологічну безпеку, про відшкодування екологічної шкоди, прийняти базовий законодавчий акт прямої дії – Екологічний кодекс.

Проте ми не можемо говорити про екологічні права не з'ясувавши їх дефініцію. Права громадян України – це система юридична закріплених за громадянами повноважень, можливостей. Права людини є природними, природженими і невід'ємними якостями особи, без яких вона не може нормально існувати [3, с. 210]. Екологічні права – це якісно нова група прав людини і громадянина, яка відрізняється від прав природокористування насамперед спрямованістю на задоволення екологічних, а не матеріальних чи наприклад духовних потреб [4, с. 56].

Основними правами громадян України в екологічній сфері є: безпечно для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище; участь в обговоренні та внесення пропозицій до проектів нормативно-правових актів,

матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь в прийнятті рішень з цих питань; участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів; здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів; об'єднання в громадські природоохоронні формування; вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації, за винятком обмежень, встановлених законом; участь у публічних слуханнях або відкритих засіданнях з питань впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на стадіях розміщення, проектування, будівництва і реконструкції об'єктів та у проведенні громадської екологічної експертизи; одержання екологічної освіти; подання до суду позовів про відшкодування шкоди внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище [5, с. 65].

До того ж і в Конституції України записано: “Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення” (ст. 50).

Визначивши екологічні права людини і громадянина, Україна зробила крок до створення правої держави, підтвердила свій намір будувати її. Досить широке регулювання суб'єктивних екологічних прав у законодавстві є свідченням демократизації суспільства. Проте самого визначення, як бачимо недостатньо, потрібне створення дієвих методів та механізмів подальшого впровадження їх в життя.

Література

1. Степашко, В. Реалізація екологічних прав громадян України [Текст] / В. Степашко // Право України. – № 12. – 2002. – С. 27–30.
2. Грицкевич, С. Г. Конституційні екологічні права людини й громадянина та їх забезпечення органами внутрішніх справ [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Грицкевич Сергій Геннадійович ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2002. – 214 с.
3. Волинка, К. Г. Теорія держави та права [Текст] : навчальний посібник / К. Г. Волинка. – К. : МАУП, 2003. – 240 с.
4. Грицкевич, С. Екологічні права в системі конституційних прав людини та громадянина [Текст] / С. Грицкевич // Право України. – № 8. – 2001. – С. 55–57.
5. Андрейцев, В. І. Екологічне право [Текст] : курс лекцій в схемах / В. І. Андрейцев. – К. : Вентурі, 1996. – 208 с.